

ПРОБЛЕМА ЛЮБОВІ У ФІЛОСОФСЬКОМУ ДИСКУРСІ

О. Яременко

ст. 2 к. ННІ водного господарства та природооблаштування

Науковий керівник – д. філос. н., проф. кафедри філософії А. Є. Залужна

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Відстежено різні прояви любові, які засвідчують складність та багативимірність цього феномена. Любов-кохання, любов-дружба, батьківська і синівська любов, любов-приятельство і любов-милосердя розкривають сутність людського буття як буття в любові, як постійний вихід за межі замкненості та егоцентризму.

Ключові слова: любов, дружба, агапе, сторге, егоцентризм.

Отслежено разные проявления любви, которые свидетельствуют сложность и многоизмеренность этого феномена. Любовь, любовь-дружба, отцовская и сыновья любовь, любовь-утишение и любовь-милосердие раскрывают сущность человеческого бытия как бытие в любви, как постоянный выход за границы замкнутости и эгоцентризма.

Ключевые слова: любовь, дружба, агапе, сторге, эгоцентризм.

The article is an attempt to trace the various manifestations of love, which certify the complexity and multidimensionality of this phenomenon: love-dearness, love-friendship, parental and child's love, love-amicability, love-compassion; reveal the essence of the human being as being in love as a permanent move beyond isolation and self-centeredness.

Keywords: love, friendship, agape, storger, egocentrism.

Потреба в утвердженні етики любові, ідеї милосердя та творчого еросу в людському бутті є вагомою протидією духовній кризі сучасності та альтернативою егоїстичного самоствердження індивіда. Саме любов передбачає через повне знищення егоцентризму перенесення нашого інтересу від себе до іншого, а від іншого до світу загалом. В історії філософської думки феномен любові завжди займав чільне місце в найрізноманітніших спробах його осмислення від простої чуттєвості та біологічно-фізіологічного тлумачення до високих інтелектуалістських та духовно-моральнісних концепцій. Так проблеми любові притаманні для філософії Платона, А. Блаженного, З. Фрейда, В. Соловйова, В. Зінківського, Б. Вишеславцева, С. Люїса, Е. Левінаса та ін.

В давньогрецькій мові різноманітність проявів любові розкриваються в таких поняттях як «ерос», «філія», «сторге», «агапе»; в латині «амор», «консупіскенція», «деліктіо», «керітас»; в арабській – «ішк», «садака», «рахма» та ін.). «Ерос» - любов-захват, любов-закоханість, стихійна й пристрасна самовіддача заради когось чи чогось, що визнається більш високим рівнем і довершеним, ніж її суб'єкт (свого роду «тяжіння вгору», як охарактеризував цей різновид любові М.О.Бердяєв). «Філія» - любов-приятельство, любов-дружба, що зумовлена як соціальними стосунками, так і особистим вибором людини. «Сторге» - любов-прихильність, особливо в родинних зв'язках. «Агапе» - жертвна й вибачлива любов, що сходиться до ближнього, сповнена жалю до нього.

Платонівське тлумачення еросу як постійного прагнення до вдосконалення духу мало значний вплив на розвиток філософії любові європейської філософської рефлексії. Античний філософ у діалозі “Бенкет” зосередив увагу на необхідності постійного сходження до вищих форм буття та перетворення нищих онтологічних щабелів у вищі. Це еротичне сходження душі розпочинається з чуттєвої закоханості в тяжінні до прекрасних тіл, далі до прекрасних душ та прекрасних учень і нарешті до чистої ідеї краси самої по собі, тобто того прекрасного, що є вічним. Таке тлумачення еросу передбачало постійне духовне оновлення людини та зумовлювало її творчий неспокій.

Засади платонівське вчення з певними видозмінами відтворилися в середньовічній філософії і в значній мірі вплинули на формування російської релігійної філософії В.Соловйова, Б.Вишеславцева, М.Бердяєва. Середньовічна традиція надавала феномену любові тим більшої онтологічної довершеності, чим більшої досконалістю наділявся предмет любові. А тому любов тлумачиться як “...недосяжне по своїй жертовній силі аж до повної самовіддачі прагнення до об’єкта любові, коли його природа є гідною цієї любові”[1;14]. Платонівське вчення до вічності доповнюється ідеями смиренності, жертвовності, утіхи та співстраждання, які не вважалися високоморальними чеснотами в античному світогляді. Сам Бог в християнському свторозумінні виступає як любов. Бог є любов “В тому любов, що не ми возлюбили Бога, а Бог полюбив нас” [І Ін, 4,10].

Певні концепції різновидів любові можливо прослідкувати і у філософії Нового часу, зокрема у вченні Рене Декарта, який виокремлював їх за такою ознакою як інтенсивність.

- любов - прив’язаність (об’єкт любові цінують менше, ніж себе);
- любов – дружба (іншого цінують нарівні із собою);
- любов – благовіння (об’єкт любові цінують більше, ніж себе. Це те, що ми любимо у

найвищій мірі з повною готовністю до самопожертви, це ті сили від яких залежить наше буття: Бог, Батьківщина, суспільство).

Але любов у Декарта це пристрасність душі, це рухи душі, що відбувається у двох субстанціях духовній і тілесній, і які саме в людині поєднані і тісно взаємодіють між собою. Це ті стани, в результаті яких під впливом тіла страждає душа і які характеризують людину як духовно-тілесну субстанцію. Спіноза, критикуючи Декарта за багато його філософських положень, приходять до висновку, що любов не може бути пристрасстю до якої він відніс такі людські вади як заздрість, ревність, жадібність та інші. Любов же має бути діяльністю в людському бутті і значно пізніше ця активна сила любові стала основоположною лінією філософії любові представника психоаналізу Е. Фромма. Так Е. Фромм вважає, що переживання любові є переживанням величезної життєвої сили і могутності, адже любити означає першочергово віддавати, а не отримувати, але ця самовіддача залежитиме від розвитку особистості [2]. Тобто ставиться питання не об’єкта любові та його вибору, а проблема спроможності та вміння любити, через розбудову в собі таких якостей як турбота, відповідальність і повага.

Всі окреслені підходи певним чином фіксують багатоаспектність та багатовимірність любові: кохання, дружба, батьківська і синівська любов, любов-приятель, любов-милосердя, любов-утіха та інші. І хоча всі ці види любові різноманітні у своїх проявах), але всі вони розкривають сутність людського буття як буття в любові, як постійний вихід за межі власного “Я”, як постійний стан трансцендування.

1. Свешников В. Очерки христианской этики. – М. : Паломник, 2000. - 624 с., 2. Фромм Э. Искусство любить // Э. Фромм. Душа человека. – М. : Республика. – С. 109-178.